

Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received: 22.04.2025

Kabul Tarihi / Accepted: 21.11.2025

Kanbay, Y., Akçam, A., Köse, S. ve Karakuş Öztürk, H. (2026). Sisivet Şiddet Tutum Ölçeği'nin geliştirilmesi ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *HUMANITAS - Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(27), 156-177. <https://doi.org/10.20304/humanitas.1682049>

SİSİVET ŞİDDET TUTUM ÖLÇEĞİ'NİN GELİŞTİRİLMESİ VE PSİKOMETRİK ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ

Yalçın KANBAY¹, Aysun AKÇAM², Suna KÖSE³, Hatice KARAKUŞ ÖZTÜRK⁴

ÖZ

Son yıllarda toplumsal şiddet olaylarındaki artış, bireylerin şiddete ilişkin düşünce, duygu ve davranış biçimlerini sistematik olarak değerlendirebilecek geçerli ve güvenilir ölçme araçlarına duyulan ihtiyacı artırmıştır. Bu nedenle, yetişkin bireylerin şiddete yönelik tutumlarını Türk kültürel bağlamında bütüncül biçimde değerlendirebilecek yeni bir ölçek geliştirilmesi gerekli görülmüştür. Çalışmada, 18 yaş üstü bireylerin şiddete yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla SİSİVET Şiddet Tutum Ölçeği'nin Türk kültüründe geçerlik ve güvenilirlik analizlerinin yapılması hedeflenmiştir. Ölçeğin geliştirilme süreci; kapsam geçerliği, yapı geçerliği, benzeşim ve ayrışım geçerliği, güvenirlik çalışmaları ve elde edilen yapının doğrulanması aşamalarını içermektedir. Veri toplama süreci, Google Forms aracılığıyla ulaşılan 634 katılımcıyla (AFA:322, DFA:312) gerçekleştirilmiştir. Ölçek 4 faktör (Otoriterlik, Saldırganlık, Ayrımcılık, Meşrulaştırma) ve 16 maddeden oluşan beşli Likert tipi bir ölçüm aracıdır. Ölçeğin açıkladığı toplam varyans %76 olup, genel Cronbach's α güvenirlik katsayısı .96'dır. Tüm maddelerden alınan puanların toplanmasıyla ölçek toplam puanı elde edilir ve ham puan 0 ile 64 arasında değişmektedir. Bu puanın yönergeye uygun şekilde 100 puana standardize edilmesi önerilmektedir. Puanın artması, bireyin şiddete yönelik tutumunun daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Geçerlik, Güvenirlik, Şiddet.

DEVELOPMENT OF THE VIOLENCE ATTITUDE SCALE AND PSYCHOMETRIC PROPERTIES

ABSTRACT

In recent years, the increase in incidents of societal violence has intensified the need for valid and reliable measurement instruments capable of systematically assessing individuals' thoughts, emotions, and behavioral tendencies regarding violence. Therefore, it has been deemed necessary to develop a new scale that can comprehensively evaluate adults' attitudes toward violence within the Turkish cultural context. The present study aimed to examine the validity and reliability of the SİSİVET Violence Attitude Scale in Turkish culture in order to determine the attitudes of individuals aged 18 and over toward violence. The scale development process included content validity, construct validity, convergent and discriminant validity, reliability analyses, and confirmation of the obtained structure. Data were collected from 634 participants reached via Google Forms (EFA: 322; CFA: 312). The scale is a five-point Likert-type instrument consisting of 16 items and four factors: Authoritarianism, Aggression, Discrimination, and Justification. The total variance explained by the scale is 76%, and the overall Cronbach's alpha reliability coefficient is .96. The total score is obtained by summing the scores of all items, with raw scores ranging between 0 and 64. It is recommended that the raw score be standardized to a 100-point scale in accordance with the scoring guidelines. Higher scores indicate a stronger attitude toward violence.

Keywords: Validity, Reliability, Violence.

¹ Prof. Dr., Artvin Çoruh Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, yalcinkanbay@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-8025-9877>

² Dr., Bağımsız Araştırmacı, akcamaysun1@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-9428-3942>

³ Dr., Bağımsız Araştırmacı, kosesuna26@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-2899-7204>

⁴ Prof. Dr., Artvin Çoruh Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, hatice_karakus@artvin.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-9929-3637>

Giriş

Son yıllarda önemli ölçüde artan ve yaygınlaşan bir sosyal olgu olan şiddet, gündelik yaşamın olağan akışı içinde sıradanlaşmış bir eylem olarak karşımıza çıkmaktadır. Şiddet, insanlık tarihi boyunca tüm dünyada temel sorunlardan biri olmuştur. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) 2002 yılında yayınladığı rapora göre şiddeti, “kişinin kendisine, bir başkasına, bir gruba veya bir topluluğa karşı fiziksel güç veya kuvvetin tehdit edici veya kasıtlı olarak kullanımı sonucu yaralanma, ölüm, psikolojik zarar veya yoksunlukla sonuçlanan ya da bu ihtimali yüksek olan bir durum” şeklinde tanımlamaktadır. DSÖ şiddeti, kendine zarar verme (self-inflicted), kişilerarası şiddet (interpersonal) ve kolektif şiddet (collective) olarak üç ana kategoriye ayırmaktadır (WHO, 2002, s. 5-6). Günümüzde şiddet eylemlerinin altında yatan faktörleri açıklamak için en yaygın kullanılan model ekolojik modeldir. Bu model, şiddeti; bireysel, durumsal ve sosyokültürel faktörler arasındaki etkileşime dayanan çok yönlü bir olgu olarak kavramsallaştırmaktadır. Bu nedenle şiddet, farklı disiplinlerde ele alınması gereken, çok boyutlu ve ciddi bir toplumsal sorundur. Heise (1998)'in ekolojik modeli, kadına yönelik şiddetin ortaya çıkmasına ve sürdürülmesine sebep olan bu söz konusu faktörlerin etkileşiminin ekolojik model çerçevesinde analiz edilmesinin gerekliliğine dikkat çekmekte ve bu yönde şiddeti önleme stratejileri geliştirmede kapsayıcı bir yaklaşım sunmaktadır. Buna göre, modelde ontojenik faktörler, mikrosistem, ekzo sistem ve makro sistem olmak üzere dört düzey yer almaktadır. Ontojenik faktörler, bireyin kişisel ve psikolojik özellikleri, yetenekleri, aile içi şiddete tanık olma, çocukken istismara uğrama gibi geçmiş deneyimleri ifade etmektedir. Mikrosistem, bireyin içinde bulunduğu yakın bağlamda aile, arkadaş eş ve partner gibi yakın ilişkileri kapsamaktadır. Ekzo sistem, bireyin içinde olduğu sosyal ortam üzerinde etkisi olan sosyal yapılardan oluşmaktadır. Makro sistem ise, kültürel değerler ve toplumsal normları içermektedir. Heise, ekolojik yaklaşımla kadına yönelik şiddeti sadece bireysel nedenlerle açıklamanın yetersiz olduğunu bunun yerine şiddeti çok boyutlu bir yapı içinde anlamayı sağlamaktadır (Heise, 1998, s. 262-280).

Tutum, bireyin belirli bir duruma ya da nesneye karşı deneyimlerine bağlı olarak geliştirdiği duygu, düşünce ve davranış biçimleridir. Tutumlar, fikir ve önermelerle ilgili olan bilişsel (cognitive), fikirlere eşlik eden duyuşsal (affective) ve davranış için hazır oluşu ifade eden davranışsal (behavioral) olmak üzere üç bileşenden oluşmaktadır. Genel olarak bireylerin çevrelerine nasıl tepki verdiklerini ve dünyayı nasıl algıladıklarını etkileyen önemli bir psikolojik faktördür (Özkalp ve Kırel, s. 105-107). Tutumların gelişimini ve değişimini anlamak için Bandura'nın (1977) sosyal öğrenme kuramı yararlı bir model sunmaktadır. Bu kuram, öğrenmenin bireysel gözlem, taklit ve model alma süreçleriyle sosyal bir ortam içinde gerçekleştiğine dikkat çekerek bilişsel, duyuşsal ve davranışsal unsurlara vurgu yapmaktadır (Bandura, 1977, s. 191-193; 2001, s. 2-4). Bu bağlamda, bireyler kişisel deneyimlerinin yanı sıra gözlem yoluyla da başkalarının deneyimlerini model alarak şiddete ilişkin inançlar geliştirebilir ve yönlendirilebilirler. Başka bir deyişle, şiddete ilişkin davranışlar bireyin içinde bulunduğu sosyal ortamda kültürel bağlam içinde öğrenilen bir süreç olarak değerlendirilebilir. Örneğin, sosyal öğrenme kuramına göre, kişi çevresindeki modelleri gözlemleyip taklit edebilir ve özellikle saldırganlık, şiddete ilişkin davranışların ödüllendirildiğini gözlemlese bu davranışın tekrarlanma olasılığı artabilmektedir. Bandura'nın ünlü Bobo Doll deneyi bu durumu çocuklar tarafından yetişkin modellerinin şiddet, saldırganlık gibi sosyal davranışlarını

gözlemlediklerinde benzer davranış sergileme eğilimi gösterdiklerine ilişkin bulgularla ortaya koymuştur (Bandura vd., 1961, s. 580-582). Tutumlar, bireylerin çevreleriyle etkileşimlerinde önemli bir rol oynayan; duyguları, düşünceleri ve davranışları kapsayan karmaşık bir yapıya sahiptir. Özellikle bireylerin değerler ve inançlar doğrultusunda geliştirdiği tutumlar, toplumdaki genel dinamikleri etkileyebilmektedir. Örneğin, sosyal sorunlara yönelik toplumsal tutumlar, kamu politikalarının şekillenmesinde belirleyici bir rol oynayabilir. Bu nedenle tutum hem bireysel hem de toplumsal değişim açısından kritik bir kavramdır (Ajzen, 2001; Köklü, 1995).

Şiddete ilişkin tutumlar, bireylerin şiddet olaylarına yaklaşımlarına bağlı olarak değişmektedir. İlgili literatür incelendiğinde, bireylerin şiddetin farklı boyutlarına yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla ulusal ve uluslararası birçok araştırmanın yapıldığı görülmektedir. Bu kapsamda gerçekleştirilen bazı araştırmalar şunlardır: Aile içi şiddet (Yazıcı vd., 2022), kadına yönelik şiddet (Bahadır Yılmaz ve Yüksel 2023; Castro vd., 2017; Çetin ve Arslan, 2022; Kabasakal ve Girli, 2012) ve flört şiddeti (Kaukinen, 2014; Küçükkelepçe ve Özkan, 2021; Luthra ve Gidycz, 2006). Ayrıca, şiddet üzerine yapılan araştırmalar, şiddetin tek bir faktöre bağlı olmadığını ve farklı etkenlerin de (cinsiyet, eğitim, ırk, kültür, sosyal kaygı vb.) belirleyici rol oynadığını ortaya koymaktadır (Anderson, vd., 2006; Başar vd., 2019; Bhanot ve Senn, 2007; Çakmak vd., 2024; Çelebi vd., 2024; Nabors ve Jasinski, 2009; Polat vd., 2021; Stickley, vd., 2008). Farklı parametreler kullanılarak yapılan araştırmalarda elde edilen farklı bulgular, mevcut araştırma için elde edilen bulguların genellenebilirliğine ilişkin değerlendirmelerde önemli bir bağlam sunmaktadır.

Şiddet, ülkeden ülkeye ve toplumdan topluma farklılık gösterse de tarih boyunca insanlığın bir parçası olmuş ve öğrenilen bir olgu olarak kültüre dâhil edilmiştir (Bhanot ve Senn, 2007, s. 25-26). Tüm kültürlerde şiddet, yalnızca mağdurlar ve sosyal çevreleri üzerinde fiziksel ve psikolojik hasarlara yol açmakla kalmaz, aynı zamanda ekonomik ve toplumsal gelişimi de doğrudan etkiler. Örneğin, Türkiye’de resmî kurumların yayımladığı veriler, şiddet vakalarının ciddiyetini ortaya koymakta ve bu konuda etkili stratejik müdahale yöntemlerinin geliştirilmesine duyulan ihtiyacı vurgulamaktadır (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2009). Buna göre, şiddetin çok boyutlu niteliğinin bireysel ve toplumsal düzeyde çok yönlü sonuçlar ortaya koyan, küresel ölçekte ciddi bir halk sağlığı sorunu olarak değerlendirilebilir. Genel olarak tutum ölçümü, sadece mevcut şiddet düzeylerini belirlemeye değil, aynı zamanda risk faktörlerini, koruyucu unsurları ve müdahaleye açık alanları görünür kılmaya hizmet etmektedir. Mevcut çalışma kapsamında şiddete yönelik tutumların sistematik olarak ölçülmesi, hem eğitim programlarının tasarımında hem de halk sağlığı politikalarının belirlenmesinde kritik bir rol oynayacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada, şiddete ilişkin bireysel ve toplumsal tutumların daha iyi anlaşılmasına katkı sağlanarak psikoloji, sosyoloji, hukuk ve eğitim alanlarında çalışan araştırmacılar için güvenilir bir ölçme aracı sunulması hedeflenmektedir. Bu durum şiddet eğilimlerinin farklı değişkenlerle nasıl ilişkilendiği noktasında da önemli bir katkı sağlayacaktır. Ayrıca, bireylerin şiddet algısının incelenmesi, şiddeti önleme ve mücadele stratejilerinin geliştirilmesine de önemli bir katkı sağlayacaktır. Bundan hareketle, öz-bildirime dayalı anket tekniği kullanılarak gerçekleştirilen tüm araştırmalarda olduğu gibi bu araştırmanın bulguları da yöntemin doğasından kaynaklanabilecek kısıtlar çerçevesinde değerlendirilmelidir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

İlgili literatürün incelenmesi sonucunda, şiddete yönelik tutumları belirlemek amacıyla çeşitli ölçeğe araçlarının geliştirildiği görülmektedir. Bunlardan biri, Davidson ve Canivez (2012) tarafından geliştirilen ve Türk kültürüne uyarlanan ölçeğe (Akın vd., 2016). Bu ölçeğe 3 alt boyuttan ve 17 maddeden oluşan 7'li Likert tipinde bir ölçüm aracıdır. Uyarlama çalışmaları 251 üniversite öğrencisi üzerinde gerçekleştirilmiş olup, açıklanan varyansa ilişkin bir bilgi verilmemiştir. Genel popülasyonu temsil eden bir ölçüm aracına duyulan ihtiyaç, konunun önemini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, konuyla ilgili bir diğer ölçeğe geliştirme çalışması Adıbelli ve arkadaşları (2018) tarafından yine üniversite öğrencileri üzerinde yürütülmüştür. Bu çalışmada ise 5 faktörlü ve madde sayısı nispeten fazla (52 madde) olan bir yapı elde edilmiş, açıklanan varyans oranı %41 olarak belirlenmiştir. Ancak ölçeğin doğrulama çalışması yapılmamıştır.

Ölçeğe geliştirme sürecinde Likert tipi yanıt formatının 5'li mi yoksa 7'li mi olması gerektiği, ölçme duyarlılığı, katılımcı tercihi ve psikometrik özellikler açısından önemli bir tartışma konusudur. Hangi ölçeğin daha uygun olduğu, ölçeğin kullanım amacı, katılımcı kitlesi ve ölçülen kavramın doğasına bağlıdır. 5'li Likert yanıt tipi, ölçme ve değerlendirme alanında en yaygın kullanılan formattır (Dawes, 2008). Katılımcılar için daha kolaydır ve özellikle genç veya düşük eğitim düzeyindeki gruplar için uygundur (Revilla vd., 2014). Ölçeğe geliştirme sürecinde madde sayısı, ölçeğin güvenilirliği, geçerliliği ve uygulanabilirliği açısından kritik bir faktördür. Çok boyutlu (multidimensional) ölçekler genellikle daha fazla maddeye sahiptir. Çok maddeli ölçekler (30+), güvenilirlik ve geçerlilik açısından güçlü olabilir, ancak katılımcılar için zaman alıcı olabilir (Boateng vd., 2018). Ayrıca, açıklanan varyans (explained variance), ölçeğin ölçtüğü yapıyı ne kadar iyi temsil ettiğini gösteren önemli bir istatistiksel kriterdir. Genel olarak, faktör analizinde toplam varyansın belirli bir yüzdesinin açıklanması beklenir. Tek faktörlü ölçeklerde açıklanan varyansın %40 veya üzeri olması genellikle kabul edilebilir olarak değerlendirilirken (Hinkin, 1998), çok faktörlü ölçeklerde ise her bir faktör için genellikle %5-10 arasında bir varyans açıklaması yeterli kabul edilir. Ancak, toplam açıklanan varyansın %50'nin üzerinde olması önerilir (Hair vd., 2014).

Ölçeğe geliştirme sürecinde AFA (Açıklayıcı Faktör Analizi) sonrasında DFA (Doğrulamalı Faktör Analizi) yapılması, ölçeğin psikometrik özelliklerini test etmek için önemli bir adımdır. DFA, ölçeğin yapı geçerliğini (construct validity) doğrulamak için kritik bir adımdır (Schumacker ve Lomax, 2016) ve AFA yapıldıktan sonra mutlaka yapılmalıdır. Çünkü DFA olmadan faktör yapısının istikrarlı ve geçerli olup olmadığı bilinemez (Hinkin, 1998).

Tüm bu nedenlerden dolayı, bu çalışmada genel popülasyonu temsil eden 18 yaş üstü bireylerde kullanılmak üzere, 5'li Likert tipi, madde sayısı az ancak açıklanan varyansı yüksek bir ölçüm aracının geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu çalışma ile geliştirilmesi planlanan SİSİVET Şiddet Tutum Ölçeği, şiddete yönelik bireysel ve toplumsal tutumların anlaşılmasına katkıda bulunarak, şiddetle mücadele stratejilerinin geliştirilmesine olanak sağlayacaktır. Şiddeti önlemeye yönelik sosyal politikalar, eğitim programları ve hukuki düzenlemeler açısından bireylerin şiddet algılarının anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Ayrıca psikoloji, sosyoloji, hukuk ve eğitim alanlarında çalışan araştırmacılar için güvenilir bir ölçme aracı sunarak, şiddet eğilimlerinin farklı değişkenlerle nasıl ilişkilendiğini analiz etme fırsatı

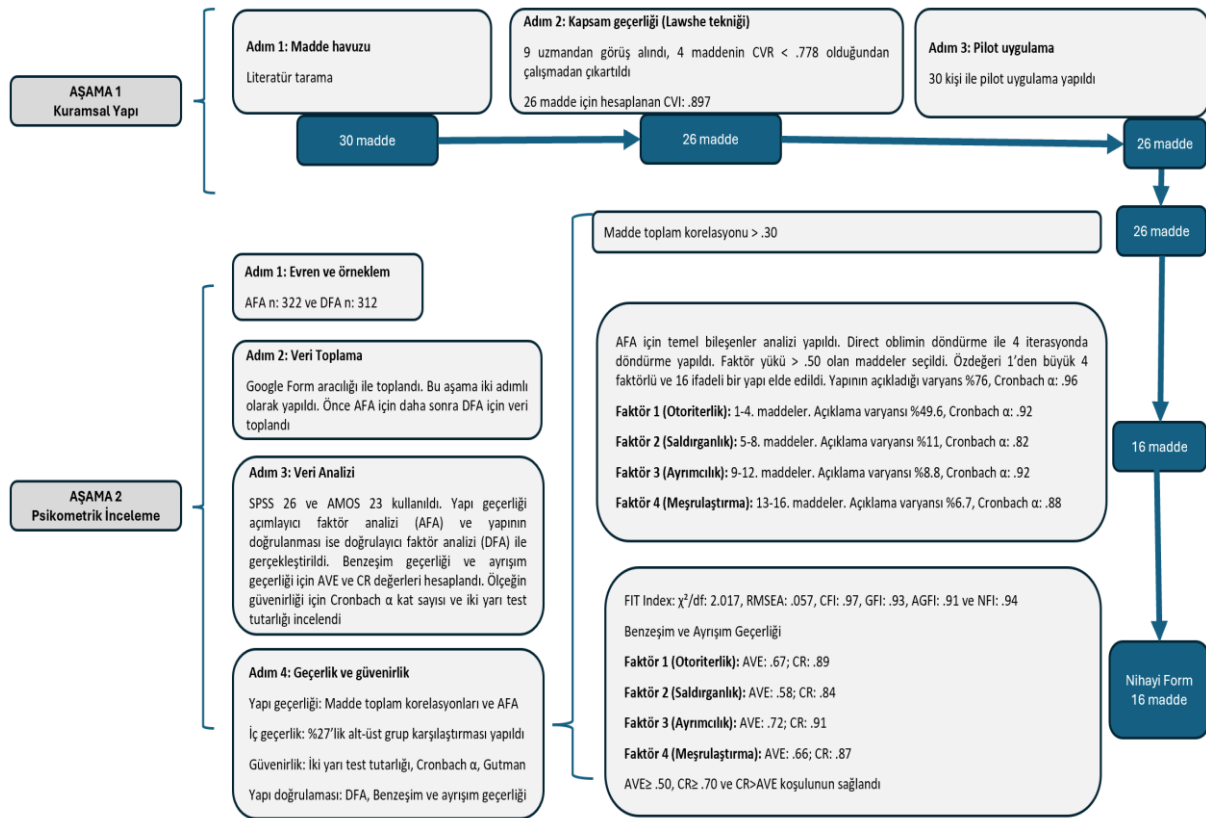
sağlamaktadır. Bu ölçeğin yüksek açıklama varyansı ve kısa bir ölçek olması sebebiyle, bireylerin şiddetle ilgili düşünce ve inançlarını daha derinlemesine incelemek mümkün olacak ve böylece toplumsal farkındalığı artırmaya yönelik çalışmaların daha sağlam bir bilimsel temele oturması sağlanacaktır.

Yöntem

Araştırma Modeli: Bu araştırmada bir ölçüm aracı geliştirilmesi amaçlandığından, faktör analitik teknikler ve belirli bir metodoloji gerekmektedir. Bu nedenle, çalışma metodolojik tipte bir araştırma olarak tasarlanmıştır (DeVellis, 2017).

Etik İlkeler: Ölçüm aracının Türk kültüründe geliştirilebilmesi için Artvin Çoruh Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan etik kurul izni (Evrak Tarih ve Sayısı: 21.04.2025-175401) alınmış ve katılımcılardan bilgilendirilmiş onam temin edilmiştir.

Metodoloji: Ölçeğin geliştirilme süreci iki aşama ve yedi adımda yürütülmüştür. Araç geliştirme sürecinin I. Aşaması: Kavramsal yapının ortaya konması; II. Aşama: Psikometrik değerlendirme işlemleri şeklinde belirlenmiştir.

Şekil 1. Araştırma metodolojisi

Aşama 1. Kavramsal Yapı: Literatür taraması yoluyla madde havuzunun oluşturulması, kapsam geçerliği ve pilot uygulama aşamalarından oluşmaktadır.

Adım 1. Madde Havuzunun Oluşturulması: Ölçeğin madde havuzu, ilgili literatür taramaları sonucunda oluşturulmuştur. Bu süreçte şiddetin çeşitli boyutları incelenerek, şiddet davranışını etkileyen unsurların hem bireysel hem de sosyal boyutlarını kapsamlı bir şekilde

ele almak hedeflenmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda şiddet tutumunu yansıtan 30 ifade oluşturulmuştur.

Adım 2. Kapsam Geçerliği: Kapsam geçerliği için psikoloji, sosyoloji, ölçme ve değerlendirme alanlarında akademisyen olan 9 uzmandan görüş alınmıştır. Kapsam geçerliği, Lawshe tekniği ile gerçekleştirilmiştir.

Adım 3. Pilot Uygulama: Pilot çalışmanın amacı, geliştirilen ölçeğin hedef popülasyon için uygunluğunu test etmektir. Bu süreçte, hedef popülasyonu temsil eden demografik, sosyal ve ekonomik çeşitlilik gösteren bir örneklem seçilmelidir (Erkuş, 2007; Trochim ve Donnelly, 2006) ve 30-50 katılımcı yeterlidir (Boateng vd., 2018). Bu nedenle çalışmada 30 kişilik bir örneklemle pilot uygulama yapılmıştır.

Aşama 2. Psikometrik Yapının Ortaya Konması: Evren ve örneklem, verilerin toplanması, veri analizi, geçerlik ve güvenilirlik aşamalarından oluşmaktadır.

Adım 1. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme: Çalışmada öncelikle yapıyı ortaya koymak amacıyla Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmış, daha sonra ortaya çıkan yapının doğrulanması amacıyla Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. Dolayısıyla çalışmada benzer özellikler gösteren iki ayrı örnekleme ihtiyaç duyulmuştur. Ölçek geliştirme çalışmalarında yeterli örneklem büyüklüğüne ulaşmak için en az 300 kişilik bir örneklemin uygun olacağı belirtilmektedir (Comrey ve Lee, 1992). Bu çalışmada ise veri toplama aşaması sonucu 634 bireye (AFA için 322, DFA için 312) ulaşılmıştır. Örneklem özellikleri ise, AFA örnekleminin %51.9'u erkek, %70.4'ü bekâr, %77.6'sı çekirdek aileden, öğrenim düzeyi olarak ise %66.1'i yükseköğretim öğrencisidir. Örneklemin yaş ortalaması 26.8 ± 9.5 'tir (Min:18-Max:63). DFA örnekleminin %53.8'i erkek, %73.4'ü bekâr, %74.7'si çekirdek aileden ve öğrenim düzeyi olarak %64.1'i yükseköğretim öğrencisidir. Örneklemin yaş ortalaması ise 26.7 ± 10.1 'dir (Min:18-Max:66).

Adım 2. Verilerin Toplanması: Veri toplama aşaması Google Forms uygulaması aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Google Forms üzerinden oluşturulan link, çevrim içi ve sosyal medya hesapları aracılığıyla katılımcılara ulaştırılmış ve gönüllülük esasına dayalı olarak çalışmaya katılımları sağlanmıştır. Çoklu katılımı engellemek amacıyla her bir IP adresinden yalnızca tek bir girişe izin verilmiştir. Katılımcılardan herhangi bir kişisel veri (ad, soyad, kimlik, IP adresi, e-posta vb.) talep edilmemiş, yanıtlar anonim olarak toplanmıştır. Elde edilen veriler yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılmış ve üçüncü kişilerle paylaşılmamıştır. Araştırma süreci boyunca Helsinki Bildirgesi'nde belirtilen etik ilkeler gözetilmiştir.

Adım 3. Verilerin Değerlendirilmesi: Veri analiz aşamasında tanımlayıcı istatistikler ve AFA için SPSS 26, DFA için ise AMOS 23 paket programları kullanılmıştır. Yapı geçerliği Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ile incelenmiş ve ortaya çıkan yapı Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) ile doğrulanmıştır. Faktör analizi öncesinde maddelere ait madde-toplam korelasyonları incelenmiştir. Benzeşim geçerliği ve ayrışım geçerliği için, AVE (Ortalama Açıklanan Varyans - Average Variance Extracted) ve CR (Birleşik Güvenirlik - Composite Reliability) değerleri hesaplanmıştır. Ölçeğin güvenirliliği ise Cronbach α katsayısı ve iki yarı test güvenirliliği ile değerlendirilmiştir.

Adım 4. Geçerlik ve Güvenirlik: Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla yapılan AFA için “Temel Bileşenler Analizi (Principal Components)” kullanılmıştır. Faktör döndürme tekniği olarak, faktörlerin birbiriyle ilişkili olduğu varsayımına dayanarak “eğik döndürme (Oblique)” yöntemlerinden “Direct Oblimin” tekniği tercih edilmiştir. AFA sonucunda elde edilen modelin faktör yapısının uyumunu analiz etmek amacıyla DFA yapılmış ve uyum iyiliği indisleri incelenmiştir.

Uyum iyiliği indisleri için $.05 < RMSEA < .10$; $.90 \leq CFI \leq .95$; $.90 \leq GFI \leq .95$; $AGFI > .90$; $.90 \leq CFI \leq .95$ değerleri kabul edilebilir sınırlar olarak alınmıştır (Meydan ve Şeşen, 2011; Schermelleh-Engel ve Moosbrugger, 2003; Wang ve Wang, 2012). Benzeşim ve ayrışım geçerliği için AVE ve CR değerleri incelenmiştir. Ölçeğin benzeşim geçerliğinin sağlanabilmesi için maddelerin ortalama açıklanan varyans (AVE) değerlerinin 0.50 ve üzerinde olması (Bagozzi ve Yi, 1988) ve bileşik güvenirlilik (yapı güvenirlilik) olarak ifade edilen CR değerinin 0.70 ve üzerinde olması kabul edilebilir değerler olarak belirlenmiştir (Hair vd., 2020). Araştırma ölçekleri için Cronbach α güvenirlilik katsayısının .70 ve üzerinde olması önerilmektedir (DeVellis, 2017). Bu nedenle Cronbach $\alpha > .70$ olması durumunda ölçeğin yeterli güvenirlilikte olduğu kabul edilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde ölçeğin geçerlik, güvenirlilik bulgularına, elde edilen yapının doğrulanmasına ve ilgili tartışmalara yer verilmiştir.

Geçerlik: Geçerlik, bir ölçme aracının amacına uygun olarak ölçmek istediği kavramı ne derece doğru ve eksiksiz bir şekilde ölçtüğünü ifade eden bir kavramdır (DeVellis, 2017). Bu çalışmada ölçeğin geçerliği üç ana başlık altında incelenmiştir. Bunlar, kapsam geçerliği, yapı geçerliği ve iç geçerliktir.

Kapsam Geçerliği: Kapsam geçerliği için Lawshe tekniği kullanılmıştır. Lawshe tekniği, ölçek geliştirme ve geçerlik çalışmalarında ölçek maddelerinin içerik geçerliğini değerlendirmede sistematik bir yaklaşım sunar ve uzman görüşlerine dayalı olarak objektif bir değerlendirme sağlar (Büyüköztürk, 2010; Polit ve Beck, 2006; Lawshe, 1975). Lawshe tekniği kullanılarak kapsam geçerlik oranı (CVR) ve kapsam geçerlik indeksi (CVI) hesaplanmıştır.

Tablo 1.
Kapsam Geçerlik Bulguları

No	Nu	N	KGO [CVR]	Kritik Değer	Sonuç	No	Nu	N	KGO [CVR]	Kritik Değer	Sonuç
*i1	7	9	0,56	.778	Red	i16	8	9	0,78	.778	
i2	9	9	1,00	.778		*i17	6	9	0,33	.778	Red
i3	8	9	0,78	.778		i18	9	9	1,00	.778	
i4	9	9	1,00	.778		i19	9	9	1,00	.778	
i5	9	9	1,00	.778		i20	8	9	0,78	.778	
i6	8	9	0,78	.778		i21	9	9	1,00	.778	
i7	9	9	1,00	.778		i22	8	9	0,78	.778	
i8	9	9	1,00	.778		i23	8	9	0,78	.778	
*i9	7	9	0,56	.778	Red	i24	8	9	0,78	.778	
i10	9	9	1,00	.778		i25	9	9	1,00	.778	
i11	9	9	1,00	.778		i26	8	9	0,78	.778	
i12	8	9	0,78	.778		*i27	7	9	0,56	.778	Red
i13	8	9	0,78	.778		i28	9	9	1,00	.778	
i14	8	9	0,78	.778		i29	9	9	1,00	.778	
i15	8	9	0,78	.778		i30	9	9	1,00	.778	

Uzman Sayısı=9

Kritik Değer=.778

KGI [CVI]=.897

*Uzmanlar tarafından “Uygun Değil” ya da “Düzeltilmeli” şeklinde görüş bildirildiği için kapsam geçerliğini sağlamayan ve çalışmadan çıkartılan maddeler; Nu: Maddeye “Gerekli” görüşü veren uzman sayısı; N: Maddeye görüş veren uzman sayısı; KGO [CVR]: Kapsam Geçerlik Oranı (Nu-N/2)/(N/2); KGI [CVI]: Kapsam Geçerlik İndeksi

Madde havuzunda yer alan bazı maddeler (i1, i9, i18, i17 ve i27) CVR değerlerinin 9 uzman için belirlenen .778 değerinin altında kaldığı için çalışmadan çıkarılmıştır. Çıkarılan maddeler sonrası hesaplanan CVI değeri .897'dir. Elde edilen CVI değeri, CVR değerinden büyük olduğundan (CVI > CVR), ölçeğin bir bütün olarak kapsam geçerliğini sağladığı sonucuna varılmıştır (Tablo 1).

Yapı Geçerliği: Yapı geçerliği, ölçme aracının teorik bir yapıyı ne kadar iyi ölçtüğünü belirler (Strauss ve Smith, 2009). Ölçeğin yapı geçerliği, AFA ile test edilmiştir. AFA'nın temel amacı, ölçekte yer alan maddelerin kaç faktör altında toplanacağını belirlemektir (Costello ve Osborne, 2005). AFA öncesi maddelerin madde-toplam korelasyonlarının incelenmesi önerilmektedir.

Madde-toplam korelasyonları, ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliğini artırmak için literatürde yaygın olarak kabul edilen bir yöntemdir. Madde-toplam korelasyonu genellikle .30 veya üzerinde olmalıdır. Bu, maddenin ölçeğin genel yapısını iyi temsil ettiğini gösterir (Nunnally ve Bernstein, 1994). Düşük madde-toplam korelasyonları, maddenin yapıya yeterince katkıda bulunmadığını gösterebilir ve ölçeğin güvenilirliğini azaltabilir (DeVellis, 2017). Bu nedenle madde-toplam puan korelasyon katsayısı .30'un altındaysa maddede problem olduğu düşünülmeli ya değiştirilmelidir ya da ölçekten çıkarılmalıdır (Çokluk, vd., 2014; Şencan, 2005).

Tablo 2.

Madde Ortalamaları, Madde-Toplam Korelasyonları ve Madde Silindiğinde Elde Edilen Cronbach's Alpha Değerleri

No	x	sd	α	ITC	No	x	sd	α	ITC
i2	1.21	1.10	.94	.573	i16	.94	1.19	.94	.668
i3	1.09	1.03	.94	.518	i18	1.42	1.43	.94	.537
i4	1.02	1.06	.94	.596	i19	1.22	1.38	.94	.705
i5	1.80	1.36	.94	.431	i20	.52	.89	.94	.588
i6	.49	.97	.94	.577	i21	.66	.95	.94	.733
i7	.48	.91	.94	.627	i22	.41	.77	.94	.596
i8	.54	.95	.94	.597	i23	.47	.80	.94	.608
i10	.65	1.07	.94	.614	i24	1.01	.19	.94	.589
i11	.68	1.08	.94	.610	i25	.33	.68	.94	.545
i12	.46	.87	.94	.575	i26	.44	.77	.94	.533
i13	.69	.99	.94	.780	i28	.60	.90	.94	.762
i14	.73	1.09	.94	.721	i29	.71	.97	.94	.727
i15	.80	1.02	.94	.714	i30	.48	.79	.94	.525

X: Ortalama; **sd:** Standart sapma; **α :** Madde silindiğinde Cronbach's Alpha; **ITC:** Madde toplam korelasyonu; *Madde toplam korelasyonu .30'un altında olduğu için ölçekten çıkartılan maddeler

Maddelere ait madde-toplam korelasyonları incelendiğinde, ölçekte yer alan maddelerin tamamı .30 üzerinde değer almıştır. Maddelerin madde-toplam korelasyonları .431 ile .780 aralığında değişmiştir (Tablo 2).

AFA Bulguları: AFA'nın yapılabilmesi için veri metrisinin faktör analizine uygunluğunun incelenmesi gerekmektedir. Bunun için KMO değeri ve Bartlett Küresellik Testi'nin incelenmesi önemlidir. KMO test sonucunun ≥ 0.70 olması ve Bartlett Küresellik Testi sonucunun $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı bulunması beklenmektedir (Alpar, 2016).

Tablo 3.

Ölçeğin Faktör Yapısına İlişkin AFA Bulguları

No	Madde	F1	F2	F3	F4
i15	İnsanları kontrol altında tutabilmek için baskı kurmak gerekebilir.	.917			
i21	Korkutma veya tehdit, düzeni sağlamak için önemli araçlardır.	.885			
i28	Disiplini sağlamak için otorite bazen şiddet kullanmalıdır.	.846			
i13	Disiplini sağlamak için bazen fiziksel güç kullanmak gerekir.	.811			
i3	Karşımdakini sindirmek için sert davranabilirim.		.851		
i4	Baskı altındayken şiddete başvurabilirim.		.790		
i2	Öfkelendiğimde karşımdakine hakaret edebilirim.		.780		
i5	Zorbalık görüyorsam aynı şekilde karşılık verebilirim.		.743		
i8	Sırf milliyetinden dolayı birisine sert davranabilirim.			.941	
i6	Farklı inançtaki insanları yok sayabilirim.			.866	
i12	İnançlarından ötürü birisini hor görebilirim.			.838	
i7	Düşüncelerime aykırı olan kişilere baskı kurabilirim.			.753	
i20	Cinsel saldırılar bazen de mağdurların hatalarından kaynaklıdır.				.897
i23	Cinsel taciz çoğu zaman yanlış anlaşılardan ibarettir.				.869
i22	Toplumda cinsel şiddete karşı gösterilen hassasiyet abartılıdır.				.812
i30	Cinsel saldırıya uğrayan kişi de olayın sorumluluğunu almalıdır.				.754

Açıklanan Varyans: 49.56 11.02 8.79 6.65

Toplam Varyans: 76.02

KMO: .918; Bartlett's: 3668.314; df: 120; p: .000

F1: Otoriterlik; F2: Saldırganlık; F3: Ayrımcılık; F4: Meşrulaştırma

Elde Edilen Bulgular: KMO değeri .918 olarak belirlenmiştir. Bartlett's Küresellik Testi ise anlamlı sonuçlar vermiştir ($\chi^2 = 3668.314$; $p < .001$). Elde edilen değerler literatürde önerilen sınırlar içindedir (Büyüköztürk, 2010). Bu bulgular ışığında, veri matrisinin faktör analizi için uygun olduğuna karar verilmiştir (Tablo 3).

AFA İçin Yapılan Analiz: AFA için “Temel Bileşenler Analizi (principal components)” ve faktör döndürme tekniği olarak, faktörlerin birbiriyle ilişkili olduğu varsayımına dayanan “eğik döndürme (oblique)” tekniklerinden “direct oblimin” kullanılmıştır. Döndürme işlemi 4 iterasyonda yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda, özdeğeri 1'den büyük olan dört faktörlü bir yapı elde edilmiştir (Tablo 3). Elde edilen yapı içerisinde, her faktör için faktör yükü en yüksek olan madde seçilmiştir. Ölçeğin açıkladığı toplam varyans %76.02 olarak hesaplanmıştır.

Faktörler:

- Faktör 1 (Otoriterlik): Bireylerin otoriteyi sağlamak için baskı, tehdit ve fiziksel güç kullanımına yönelik tutumlarını içermektedir. Otoriterlik faktörünün açıkladığı varyans %49.56'dır.
- Faktör 2 (Saldırganlık): Bireylerin zorbalık yapma, hakaret etme ve fiziksel ya da psikolojik şiddet gösterme eğilimlerini yansıtmaktadır. Saldırganlık faktörünün açıkladığı varyans %11.02'dir.
- Faktör 3 (Ayrımcılık): Milliyet, inanç ve düşünce farklılıklarına yönelik dışlayıcı ve ötekileştirici tutumları kapsamaktadır. Ayrımcılık faktörünün açıkladığı varyans %8.79'dur.
- Faktör 4 (Meşrulaştırma): Cinsel şiddet ve saldırıları normalleştirme, mağduru suçlama ve bu tür hassasiyetleri abartılı bulma eğilimlerini ifade etmektedir. Meşrulaştırma faktörünün açıkladığı varyans %6.65'tir.

Çok faktörlü ölçme araçlarında toplam varyansın en az %40'ının, tek faktörlü ölçme araçlarında ise toplam varyansın en az %30'unun faktörler tarafından açıklanması gerektiği göz önünde bulundurulduğunda (Field, 2018), ölçeğin açıklanan varyansı dört faktörlü bir ölçek için yeterli büyüklüktedir (Tablo 3).

İç Geçerlik: Ölçeğin yapısını oluşturan maddelerin iç geçerliliği, %27'lik alt-üst grup karşılaştırmasıyla sınanmıştır. %27'lik yöntem, bir maddenin yüksek puan alanlarla düşük puan alanları ayırt etme derecesini ölçer. Ölçeğin toplam puanına göre katılımcılar sıralanır ve en üst %27'lik dilim (üst grup) ile en alt %27'lik dilim (alt grup) karşılaştırılır.

Tablo 4.
%27'lik Alt-Üst Grup Karşılaştırması

Faktör	Grup	n	X	Sd.	t	p
F1. Otoriterlik	Alt Grup	87	0	0	-20.152	.000
	Üst Grup		1.71	.79		
F2. Saldırganlık	Alt Grup	87	.21	.25	-29.943	.000
	Üst Grup		2.39	.63		
F3. Ayrımcılık	Alt Grup	87	0	0	-14.036	.000
	Üst Grup		1.40	.93		
F4. Meşrulaştırma	Alt Grup	87	0	0	-17.711	.000
	Üst Grup		1.33	.70		
SİSİVET	Alt Grup	87	.09	.09	-19.863	.000
	Üst Grup		1.48	.65		

SİSİVET: SİSİVET Şiddet Tutum Ölçeği

Ölçekte yüksek puan ortalamasına sahip üst grup ile düşük puan ortalamasına sahip alt grup arasındaki puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p < .001$). Elde edilen yapı, şiddet tutumu yüksek olan bireylerle düşük olan bireyleri doğru bir şekilde ayırdığı için iç geçerliğe sahip olduğunu göstermektedir (Tablo 4).

Güvenirlik: Güvenirlik, bir ölçme aracının tutarlılık ve kararlılık gösterme derecesidir. Güvenirlik, ölçme aracının hata payını minimize etmeyi amaçlar ve ölçümlerin istikrarlı olmasını sağlar (Crocker ve Algina, 2008).

Tablo 5.
İki Yarı Test Tutarlılığı ve Cronbach α

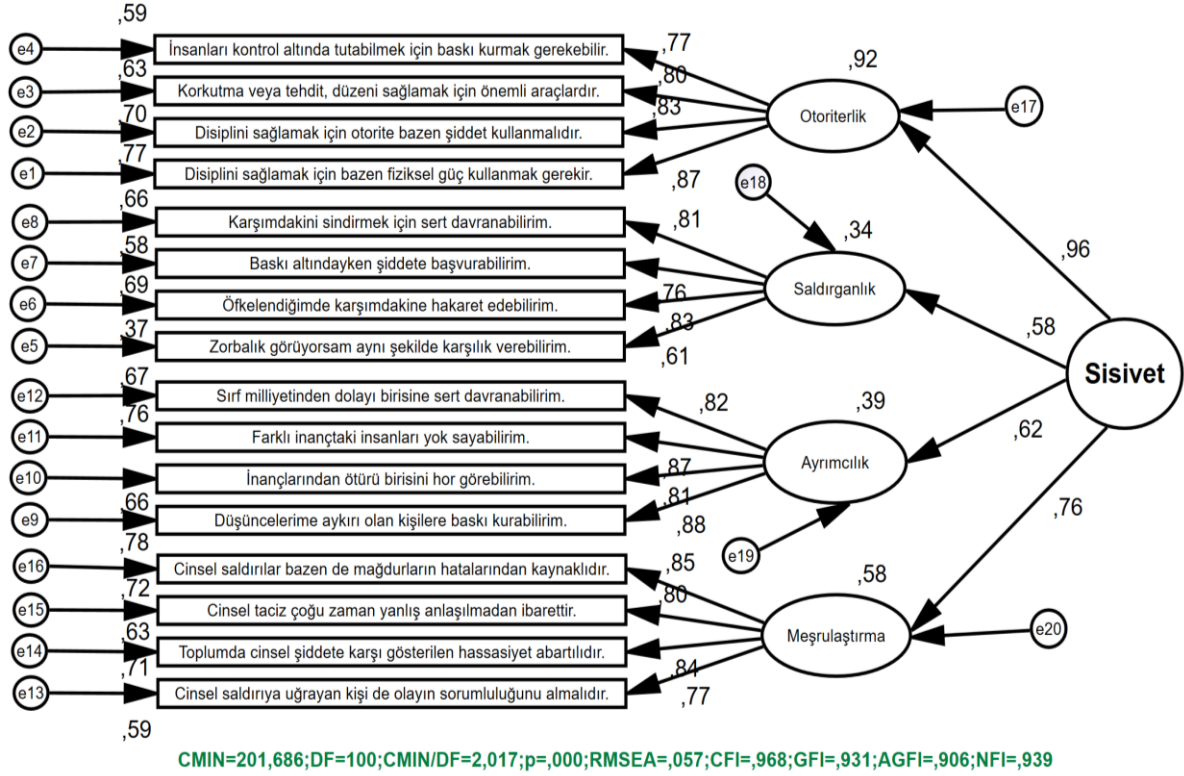
Faktör	Yarım	x	sd.	r	p	Gutman	Cronbach α
F1. Otoriterlik	1. Yarım	.64	.89	.818	.000	.90	.92
	2. Yarım	.53	.85				
F2. Saldırganlık	1. Yarım	1.07	.97	.704	.000	.78	.82
	2. Yarım	1.42	.99				
F3. Ayrımcılık	1. Yarım	.41	.81	.864	.000	.93	.92
	2. Yarım	.41	.80				
F4. Meşrulaştırma	1. Yarım	.37	.79	.752	.000	.89	.88
	2. Yarım	1.04	1.63				
SİSİVET	1. Yarım	.63	.63	.720	.000	.90	.96
	2. Yarım	.41	.68				

SİSİVET: SİSİVET Şiddet Tutum Ölçeği; r: Spearman-Brown Coefficient

Elde edilen yapıya ait Cronbach α güvenirlik katsayısı etkili otoriterlik faktörü için .92, saldırganlık faktörü için .82, ayrımcılık faktörü için .92, meşrulaştırma faktörü için .88 ve ölçeğin geneli için ise .96 hesaplanmıştır. Elde edilen bu değerler, literatürde önerilen sınırlar içerisinde yer almaktadır (DeVellis, 2017). Bu bulgu ölçeğin yeterli güvenirlikte olduğunu göstermektedir. Ölçeğin iki yarı test tutarlılığı için Spearman-Brown korelasyon katsayısı incelenmiş ve iki yarı arasında pozitif yönlü ve yüksek düzeyde ilişki olduğu görülmüştür. Tüm

bu bulgulardan yola çıkarak, ölçeğin güvenilirliğinin yeterli düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır (Tablo 5).

Yapının Doğrulanması: Ölçeğin yapısının doğrulanması DFA ile gerçekleştirilmiştir. DFA, daha önce belirlenmiş olan faktör yapısının doğruluğunu test etmek için kullanılır (Kline, 2015). DFA değerlendirilirken, RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation), CFI (Comparative Fit Index), GFI (Goodness-of-Fit Index), AGFI (Adjusted Goodness-of-Fit Index) ve NFI (Normed Fit Index) gibi uyum iyiliği indisleri temel alınmıştır.

Şekil 2. Ölçeğin faktör yapısına ilişkin DFA bulguları

SİSİVET Şiddet Tutum Ölçeği'ne ait dört faktörlü yapı, ikinci düzey çok faktörlü DFA ile test edilmiştir. Ölçeğin yapısına ilişkin yollar incelendiğinde, her dört alt boyutun da ölçeğe anlamlı katkı sağladığı belirlenmiştir (Şekil 2). Ayrıca faktörlerde yer alan maddeler, içinde bulunduğu faktöre anlamlı düzeyde yük vermektedir ($p < .001$). Modele ilişkin uyum iyiliği değerleri kabul edilebilir düzeyde olduğundan herhangi bir hata varyansı birleştirilmemiştir. "Otoriterlik" faktöründe yer alan maddelerin faktör yükleri .77 ile .87 arasında değişirken, "Saldırganlık" faktöründe .61 ile .83, "Ayrımcılık" faktöründe .81 ile .88 ve "Meşrulaştırma" faktöründe .77 ile .85 aralığında değişmiştir. Yapıya ait uyum iyiliği değerleri incelendiğinde, χ^2/df : 2.017, RMSEA: .057, CFI: .97, GFI: .93, AGFI: .91 ve NFI: .94 değerleri elde edilmiştir. Bu uyum iyiliği değerleri literatür tarafından önerilen düzeyde bulunmuştur (Meydan ve Şeşen, 2011; Schermelleh-Engel ve Moosbrugger, 2003; Wang ve Wang, 2012). Bu bulgulardan yola çıkarak ölçeğe ait dört faktörlü yapının doğrulandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Benzeşim ve Ayrışım Geçerliği: Ölçeğin benzeşim ve ayrışım geçerliği için AVE ve CR değerleri incelenmiştir. Ölçeğin benzeşim geçerliliğinin sağlanabilmesi için maddelerin AVE değerlerinin 0.50 ve üzerinde olması ve CR değerlerinin 0.70 ve üzeri olması beklenmektedir (Hair vd., 2020; Bagozzi ve Yi, 1988, s. 82).

Tablo 6.
Benzeşim Geçerliği Bulguları

		Benzeşim Geçerliği					
		λ	λ^2	$1-\lambda^2$	n	AVE	CR
F1 Otoriterlik	i13	0,875	0,766	0,234	4	.67	.89
	i28	0,835	0,697	0,303			
	i21	0,795	0,632	0,368			
	i15	0,768	0,590	0,410			
F2 Saldırganlık	i5	0,608	0,370	0,630	4	.58	.84
	i2	0,833	0,694	0,306			
	i4	0,759	0,576	0,424			
	i3	0,813	0,661	0,339			
F3 Ayrımcılık	i7	0,881	0,776	0,224	4	.72	.91
	i12	0,81	0,656	0,344			
	i6	0,874	0,764	0,236			
	i8	0,816	0,666	0,334			
F4 Meşrulaştırma	i30	0,768	0,590	0,410	4	.66	.87
	i22	0,841	0,707	0,293			
	i23	0,797	0,635	0,365			
	i20	0,846	0,716	0,284			
		Ayrışım Geçerliği					
		X	Ss	F1	F2	F3	F4
F1		.69	.83	(.818)			
F2		1.28	.93	.500**	(.762)		
F3		.49	.82	.509**	.390**	(.849)	
F4		.47	.70	.662**	.282**	(.457**)	(.812)

AVE: Average Variance Extracted; **CR:** Composite Reliability

Ölçeğin dört faktörlü yapısına ilişkin benzeşim geçerliği incelendiğinde, “Otoriterlik” faktörüne ait AVE değeri .67 ve CR değeri .89, “Saldırganlık” faktörüne ait AVE değeri .58 ve CR değeri .84, “Ayrımcılık” faktörüne ait AVE değeri .72 ve CR değeri .91, “Meşrulaştırma” faktörüne ait AVE değeri .66 ve CR değeri .87 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin dört faktöründe de AVE değerlerinin .50’den büyük olması nedeniyle, maddelerin ortalama açıklanan varyanslarının anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin yapısına ait bileşik güvenirlik incelendiğinde, CR değerlerinin .70 üzerinde olması nedeniyle anlamlı olduğu belirlenmiştir. AVE ve CR değeri birlikte değerlendirildiğinde, benzeşim geçerliği için gerekli olan $AVE \geq .50$, $CR \geq .70$ ve $CR > AVE$ koşulunun sağlandığı, dolayısıyla ölçeğin benzeşim geçerliğinin sağlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrışım geçerliliği için hesaplanan ortalama açıklanan varyans (AVE) değerlerinin karekök sonuçları parantez içinde ve bold olarak yer almaktadır. Bu değerler, aynı satır ve sütunda yer alan korelasyon değerlerinden yüksek olduğundan, ölçeğin ayrışım geçerliliğinin sağlandığı ifade edilebilir (Tablo 6).

Zamana Karşı Değişmezlik: Ölçeğin zamana karşı değişmezliği için test-tekrar test yöntemi kullanılmıştır. Test-tekrar test tutarlılığı (Test-Retest Reliability), bir ölçeğin zamana bağlı olarak tutarlı ölçümler yapıp yapmadığını değerlendiren bir güvenilirlik türüdür. Orta süreli özellikler (motivasyon, tutumlar) için 2-4 hafta aralıklarla test tekrarı önerilmektedir (Hinkin, 1998). Bu çalışmada 2 hafta arayla 35 kişilik bir gruba SİSİVET Şiddet Tutum Ölçeği uygulanmış ve iki ölçüm arasında korelasyon .87 olarak belirlenmiştir ($p < .001$). Bu bulgu ölçeğin kararlı bir şekilde ölçüm yaptığı yönünde yorumlanmıştır.

Tartışma

Ölçek geliştirme çalışmalarında örneklem hacminin belirlenmesi önemlidir ve bu konuda farklı yaklaşımlar bulunmaktadır (Karaçam, 2019). Örneklem büyüklüğü 50 ise çok zayıf/yetersiz, 100 ise zayıf/yetersiz, 200 ise orta/kararsız, 300 ise iyi, 500 ise çok iyi ve 1000 ise ideal/mükemmel olarak değerlendirilmektedir (Erkuş, 2012). Bu çalışmada, AFA için 322 ve DFA için 312 kişilik örnekleme ulaşılmıştır. Ulaşılan bu örneklem sayısı hem AFA hem de DFA için yeterli büyüklüktedir.

Madde toplam korelasyonları, ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliğini artırmak için literatürde yaygın olarak kabul edilen bir yöntemdir. Madde toplam korelasyonu genellikle .30 veya üzerinde olmalıdır. Bu, maddenin ölçeğin genel yapısını iyi temsil ettiğini gösterir (Nunnally ve Bernstein, 1994). Düşük madde toplam korelasyonları, maddenin ölçmek istenen yapıya yeterince katkı sağlamadığını ve ölçeğin güvenilirliğini azaltabileceğini gösterir (DeVellis, 2017). Bu nedenle, madde-toplam puan korelasyon katsayısı .30'un altındaysa, maddede problem olduğu düşünülmeli ya değiştirilmelidir ya da ölçekten çıkarılmalıdır (Çokluk vd., 2014; Şencan, 2005). Bu çalışmada ise ölçekte yer alan maddelerin madde toplam korelasyonları .431 ile .780 arasında değişmiştir. Dolayısıyla, uzman görüşü sonrası ölçekte kalan tüm maddeler faktör analizine dâhil edilmiştir.

Ölçeğin yapı geçerliği AFA ile belirlenmiştir. AFA için “Temel Bileşenler Analizi (principal components)” kullanılmış, faktör döndürme tekniği olarak faktörlerin birbiriyle ilişkili olduğu saygısından yola çıkarak “eğik döndürme (oblique)” tekniklerinden “direct oblimin tekniği” kullanılmıştır. Ölçekte faktörleşmeyi belirlemek amacıyla özdeğeri 1'den büyük olan faktörler dikkate alınmış, ayrıca çizgi grafiği incelenmiştir. Oluşan her bir faktörün açıkladığı varyans oranının en az %5 olması, ölçeğin toplamında ise açıklanan varyansın en az %50 olması tercih edilmiştir. Faktörlerden madde eleme işlemi için madde faktör yüklenmelerinin en az .50 olması temel alınmıştır (Finch vd., 2016). Bir madde iki faktöre aynı anda yüklendiğinde, farkın 0.10'dan küçük olması durumunda, bu maddeler binişik madde sayılarak çalışmadan çıkarılmıştır (Büyüköztürk, 2010). Analizler sonucu, özdeğeri 1'den büyük olan dört faktörlü bir yapı elde edilmiş ve 4 iterasyonda döndürme yapılmıştır. Maddelerin faktör yüklenmelerinin .50'nin üzerinde olduğu, açıklanan varyansın ise %50'nin üzerinde olduğu belirlenmiştir. Bu bulgulara dayanarak, ölçeğin 4 faktörlü ve 16 maddeli bir yapı oluşturabileceği düşünülmüştür.

Ölçeğin iç geçerliğini belirlemek için %27'lik alt-üst grup karşılaştırması yapılmıştır. Maddelerin ayırt ediciliği, alt grup ile üst grup arasındaki anlamlı fark ($p < .05$) ile değerlendirilir (DeVellis, 2017). Bu çalışmada hem ölçeğin alt boyutlarında hem de ölçek

toplamında ölçekten düşük puan alan alt grup ile yüksek puan alan üst grup puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu görülmüş ve bu bulgu iç geçerliği sağlama açısından önemli kabul edilmiştir.

Bu çalışmada ölçeğin güvenilirliği için Cronbach α ve iki yarı test tutarlılığı kullanılmıştır. Araştırma ölçekleri için Cronbach α güvenilirlik katsayısının .70 ve üzeri olması önerilmektedir (DeVellis, 2017). İki yarı test tutarlılığı (split-half reliability), bir ölçeğin iç tutarlılığını değerlendiren güvenilirlik yöntemlerinden biridir ve 0-1 aralığında değerler alır. Değerin 0.70 ve üzeri olması, ölçek için kabul edilebilir bir güvenilirlik düzeyini gösterir. Bu çalışmada ise güvenilirlik katsayısı .96 olarak hesaplanmıştır. İç geçerlik için hesaplanan iki yarı test tutarlılığı ise ölçeğin yarıları arasında pozitif yönlü ve yüksek korelasyon olduğunu göstermiştir. Bu bulgular, ölçeğin iç geçerliğinin yüksek düzeyde olduğu yönünde değerlendirilmiştir.

Literatürde AFA ile belirlenen yapının DFA ile doğrulanması gerektiği belirtilmektedir. Herhangi bir modelin doğrulanıp doğrulanmadığını belirlemek için bazı model uyum indeks değerleri incelenmektedir. Ancak literatürde yer alan uyum indekslerinin çeşitliliği nedeniyle, hangi uyum indeksinin standart olarak kabul edileceğini belirlemek zordur (Orcan, 2018; Çokluk, Şekercioğlu ve Büyükoztürk, 2014; Koyuncu, Kılıç, 2019). Bu çalışmada ise χ^2/df , RMSEA, CFI, GFI, AGFI ve NFI gibi uyum indisleri kullanılmış ve literatür tarafından önerilen mükemmel ve kabul edilebilir uyum iyiliği aralıkları referans alınmıştır (Meydan ve Şeşen, 2011; Schermelleh-Engel ve Moosbrugger, 2003; Wang ve Wang, 2012). Yapıya ait uyum iyiliği değerleri incelendiğinde, χ^2/df : 2.017, RMSEA: .057, CFI: .97, GFI: .93, AGFI: .91 ve NFI: .94 değerlerinin elde edildiği görülmüştür (Şekil 2). Bu uyum iyiliği değerleri literatür tarafından önerilen düzeylerle uyumludur. Bu bulgulardan yola çıkarak ölçeğe ait üç faktörlü yapının doğrulandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ortalama Varyans Açıklaması (Average Variance Extracted - AVE) ve Bileşik Güvenilirlik (Composite Reliability - CR), yapısal eşitlik modellemesinde ve ölçek geliştirme çalışmalarında bir ölçeğin geçerliliğini ve güvenilirliğini değerlendirmek için kullanılan iki önemli göstergedir. AVE, bir yapının temsil ettiği maddeler aracılığıyla açıklayabildiği toplam varyansın oranını ifade eder. Başka bir deyişle AVE, bir ölçeğin maddelerinin, o ölçeğin tamamını ne ölçüde temsil ettiğini gösterir. AVE değeri 0.50 ve üzeri olmalıdır. Bu değer, yapının maddelerinin toplam varyansın en az %50'sini açıkladığını gösterir. AVE değerinin 0.50'nin altında olması, yapının açıklayıcılığının düşük olduğunu ve maddelerin gözden geçirilmesi gerektiğini ifade eder (Fornell ve Larcker, 1981). CR ise bir yapının iç tutarlılığını değerlendiren güvenilirlik katsayısıdır. Cronbach Alfa'ya alternatif bir ölçüm olarak kabul edilir ve maddelerin faktör yüklerini dikkate alarak güvenilirlik hesaplar. CR değeri 0.70 ve üzeri olmalıdır. Bu değer yapının yüksek iç tutarlılığa sahip olduğunu gösterir. AVE, bir yapının ayrışım (discriminant) ve yakınsama (convergent) geçerliliğini değerlendirirken, CR, bir ölçeğin maddelerinin birbiriyle tutarlılığını ölçer (Hair vd., 2020). Bir ölçeğin geçerliliğini ve güvenilirliğini değerlendirmek için AVE ve CR kritik öneme sahiptir. Geçerli ve güvenilir bir ölçüm için AVE'nin 0.50 ve üzeri, CR'nin ise 0.70 ve üzeri olması gerekir. Bu çalışmada her bir faktör için hesaplanan AVE > .50 ve CR > .70 değerleri ile hesaplanan ortalama açıklanan varyans (AVE) değerlerinin karekök sonuçlarının, aynı satır ve sütunda yer alan korelasyon değerlerinden yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Bu bulgu, ölçeğin benzeşim ayrışım geçerliğinin sağlandığını göstermektedir.

Sonuç

Bu çalışmada, 18 yaş ve üstü popülasyon için SİSİVET Şiddet Tutum Ölçeği'nin Türk kültüründe geçerliği ve güvenilirliği gerçekleştirilmiştir. Kapsam geçerliği, yapı geçerliği, benzeşim ve ayrışım geçerliği, güvenirlik analizleri ve yapının doğrulanması sonucunda, ölçeğin yeterli geçerlik ve güvenirlikte olduğu ve Türk kültüründe etkin ölçüm yapabildiği belirlenmiştir.

Ölçek Yönergesi: SİSİVET Şiddet Tutum Ölçeği, 18 yaş ve üzeri bireylerin şiddete yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçeğin geçerliği için kapsam geçerliği, yapı geçerliği (AFA ve DFA), benzeşim ve ayrışım geçerliği gibi teknikler kullanılırken, güvenirlik için ise Cronbach α güvenirlik katsayısı ve iki yarı test tutarlılığı kullanılmıştır.

Ölçek, 4 faktör ve 16 maddeden oluşan bir ölçüm aracıdır. Ölçeğin açıkladığı toplam varyans %76'dır ve ölçek genelinde hesaplanan Cronbach α güvenirlik katsayısı .96'dır. "Otoriterlik" faktörü 1-4 maddelerden oluşmakta olup, bu faktörün açıkladığı varyans %49.6 ve Cronbach α güvenirlik katsayısı .92'dir. "Saldırganlık" faktörü 5-8 maddelerden oluşmakta olup, bu faktörün açıkladığı varyans %11.02 ve Cronbach α güvenirlik katsayısı .82'dir. "Ayrımcılık" faktörü 9-12 maddelerden oluşmakta olup, bu faktörün açıkladığı varyans %8.79 ve Cronbach α güvenirlik katsayısı .92'dir. "Meşrulaştırma" faktörü 13-16 maddelerden oluşmakta olup, bu faktörün açıkladığı varyans %6.65 ve Cronbach α güvenirlik katsayısı .88'dir. Ölçek 5'li Likert tipi (0 = Hiç Katılmıyorum, 4 = Tamamen Katılıyorum) bir ölçektir. Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Bütün maddelerin puanlarının toplanmasıyla ölçek toplam puanı elde edilmektedir ve ham puan 0-64 puan arası bir değerdir. Bu puanın 100 puana standardize edilmesi önerilmektedir. Puan artışı, şiddet tutumunun yüksek olduğunu göstermektedir.

Standardizasyon: Ölçeği kullanarak yapılan çalışmalarda ve yapılacak uyarılma çalışmalarında, örneklem arası karşılaştırmaların kolay ve tutarlı yapılabilmesi amacıyla bu ölçeğin puanlamasında standardizasyon yapılmıştır.

Ölçekten alınan puanları 100'e standartlaştırmak için aşağıdaki formül kullanılmalıdır:

$$\text{Standartlaştırılmış Puan} = \left(\frac{\text{Orjinal Puan} - \text{Ölçeğin minimum puanı (0)}}{\text{Ölçeğin Ranjı (64)}} \right) \times 100$$

Bu formül, herhangi bir orijinal puanı (örneğin, ölçek üzerinde elde edilen puanı) 0 ile 100 puanlık bir aralıkta ifade etmek için kullanılır. Örneğin, ölçekte bir kişi 40 puan aldıysa, bu kişinin standartlaştırılmış puanı şu şekilde hesaplanabilir:

$$\text{Standartlaştırılmış Puan} = \left(\frac{40 - 0}{64} \right) \times 100 = 62.5$$

Bu durumda ölçekten 40 puan alan birinin standartlaştırılmış puanı 62.5 puandır. Yapılacak çalışmalarda ölçekten alınan puanların standartlaştırılmış şeklinin kullanılması zorunludur.

Kaynakça

- Adıbelli, D., Saçan, S. & Türkoğlu, N. (2018). Üniversite öğrencilerinde şiddete yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 19(2), 202-209.
- Akın, A., Yıldız, B. & Basha, E. (2016). Şiddete yönelik tutum ölçeğinin türkçe versiyonunun geçerliliği ve güvenilirliği. *Route Educational and Social Science Journal*, 3(1), 53-61.
- Alpar R. (2016). *Uygulamalı istatistik ve geçerlik güvenirlik: Spor, sağlık ve eğitim bilimlerinden örneklerle* (8. Baskı). Detay Yayıncılık.
- Anderson, C. A., Benjamin, A. J., Wood, P. K. & Bonacci, A. M. (2006). Development and testing of the velicer attitudes toward violence scale: Evidence for a four-factor model. *Aggressive Behavior*, 32, 122-136. <https://doi.org/10.1002/ab.20112>
- Ajzen, I. (2001). Nature and operation of attitudes. *Annual Review of Psychology*, 52(1), 27-58. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.52.1.27>
- Bagozzi, R.P. & Yi, Y. (1988) On the evaluation of structural equation models. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 16, 74-94. <https://doi.org/10.1007/BF02723327>
- Bahadır Yılmaz, E. & Yüksel, A. (2023). Kadına yönelik şiddet eğitiminin hemşirelik öğrencilerinin şiddete yönelik tutumları, Mesleki tutumları ve şiddetin belirtilerini tanıma düzeylerine etkisi: Yarı deneysel çalışma. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences*, 15(2). <https://doi.org/10.5336/nurses.2022-94829>
- Bandura, A., Ross, D. & Ross, S. A. (1961). Transmission of aggression through imitation of aggressive models. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 63, 575-582.
- Bandura, A. (1977). Self-Efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change, *Psychological Review*, 84(2), 191-215. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.84.2.191>
- Bandura, A. (2001). Social cognitive theory: An agentic perspective, *Annual Review of Psychology*, 52, 1-26. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.52.1.1>
- Basar, F., Demirci, N., Cicek, S. & Saglam, H. Y. (2019). Attitudes toward violence against women and the factors that affect them in Kutahya, Turkey. *African Journal Of Reproductive Health*, 23(1), 16-26.
- Bhanot, S. & Senn, C. Y. (2007). Attitudes towards violence against women in men of South Asian ancestry: Are acculturation and gender role attitudes important factors?. *Journal of Family Violence*, 22, 25-31. <https://doi.org/10.1007/s10896-006-9060-0>
- Boateng, G. O., Neilands, T. B., Frongillo, E. A., Melgar-Quinonez, H. R. & Young, S. L. (2018). Best practices for developing and validating scales for health, social, and behavioral research: A primer. *Frontiers in Public Health*, 6, 149. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2018.00149>
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (12. baskı). Pegem Akademi.
- Carnagey, N. L. & Anderson, C. A. (2007). Changes in attitudes towards war and violence after September 11, 2001. *Aggressive Behavior*, 33(2), 118-129. <https://doi.org/10.1002/ab.20173>
- Castro, R. J., Cerellino, L. P. & Rivera, R. (2017). Risk factors of violence against women in Peru. *Journal of Family Violence*, 32, 807-815.
- Comrey, A. L. & Lee, H. B. (1992). *A First course in factor analysis*. Lawrence Erlbaum Associates.

- Costello, A. B. & Osborne, J. W. (2005). Best practices in exploratory factor analysis: Four recommendations for getting the most from your analysis. *Practical Assessment, Research & Evaluation*, 10(1), 1-9. <https://doi.org/10.7275/jyj1-4868>
- Crocker, L. & Algina, J. (2008). *Introduction to classical and modern test theory*. Cengage Learning.
- Çakmak, A., Şahin, H., Özhavzalı, M., Tastan, N., Güler, A. & Akgül, C. S. (2024). Üniversite öğrencilerinin şiddete yönelik tutumlarının incelenmesi, *Akademik Hassasiyetler*, 11(24), 223-238. <https://doi.org/10.58884/akademik-hassasiyetler.1323936>
- Çelebi, İ., Sarıkahya, S. D., Özbay, S. Ç. & Tosun, S. (2024). The moderating role of social anxiety in the effect of self-esteem on attitude of violence against women. *Women's Studies International Forum*, 106, 102969. <https://doi.org/10.1016/j.wsif.2024.102969>.
- Çetin, F. & Arslan, F. (2022). Kadına yönelik şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitliği. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, 18 (1), 35-49. <https://doi.org/10.12995/kadinarastirmalari.2022.182>
- Çokluk, Ö., Şekercioglu, G. & Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Pegem Akademi.
- Davidson, M. M. & Canivez, G. L. (2012). Attitudes toward violence scale: Psychometric properties with a high school sample. *Journal of Interpersonal Violence*, 27(18), 3660-3682. <https://doi.org/10.1177/0886260512447578>
- Dawes, J. (2008), Do data characteristics change according to the number of scale points used? An experiment using 5 point, 7 point and 10 point scales (February 29, 2012). *International Journal of Market Research*, 51(1), Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2013613>
- DeVellis, R. F. (2017). *Scale development: Theory and applications* (4th ed.). Sage Publications.
- Erdoğan, S., Nahcivan, N. & Esin N (2014). *Hemşirelikte araştırma süreç, uygulama ve kritik*. 1. Baskı. İstanbul: Nobel Tıp Kitapevleri; Bölüm 7, Esin N. Veri Toplama Yöntem ve Araçları & Veri Toplama Araçlarının Güvenirlik ve Geçerliği, 193-231.
- Erkuş A. (2012). *Psikolojide ölçme ve ölçek geliştirme-I: Temel kavramlar ve işlemler*. Pegem Akademi.
- Erkuş, A. (2007). Ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarında karşılaşılan sorunlar. *Türk Psikoloji Bülteni*, 13(40), 17-25.
- Field, A. (2018). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics* (5th ed.). Sage Publications.
- Finch, H., French, B. F. & Immekus, J. C. (2016). *Applied psychometrics using SPSS and AMOS*. Information Age Publishing In.
- Fornell, C. & Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39-50.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J. & Anderson, R. E. (2020). *Multivariate Data Analysis* (8th ed.). Cengage Learning.
- Heise, L. L. (1998). Violence against women: An integrated, ecological framework. *Violence Against Women*, 4(3), 262-290.
- Hinkin, T. R. (1998). A brief tutorial on the development of measures for use in survey questionnaires. *Organizational Research Methods*, 1(1), 104-121.

- Kabasakal, Z. & Girli, A. (2012). Üniversite öğrencilerinin kadına yönelik şiddet hakkındaki görüşlerinin, deneyimlerinin bazı değişkenler ve yaşam doyumu ile ilişkisi (DEÜ Buca Eğitim Fakültesi örneği). *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(2), 105-123.
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) (2009). *Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet*. Ankara: Elma Teknik Basım Matbaacılık.
- Karaçam, Z. (2019). Ölçme araçlarının Türkçe'ye uyarlanması. *Ebelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(1), 28-37.
- Kaukinen, C. (2014). Dating violence among college students: The risk and protective factors. *Trauma, Violence & Abuse*, 15(4), 283-296. <https://doi.org/10.1177/1524838014521321>
- Koyuncu, I. & Kılıç A.F. (2019). The use of exploratory and confirmatory factor analyses: A document analysis. *Education and Science*, 44(198), 361-388. <https://doi.org/10.15390/EB.2019.7665>
- Köklü, N. (1995). Tutumların ölçülmesi ve likert tipi ölçeklerde kullanılan seçenekler. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 28(2), 81-93.
- Küçükkeleşçi, D. Ş. & Özkan, S. A. (2021). Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin flörtte şiddete yönelik tutumları ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 9(3), 928-937. <https://doi.org/10.33715/inonusaglik.836842>
- Lawshe, C. H. (1975). A Quantitative Approach to Content Validity. *Personnel Psychology*, 28(4), 563-575.
- Luthra, R., & Gidycz, C. A. (2006). Dating violence among college men and women: Evaluation of a theoretical model. *Journal of Interpersonal Violence*, 21(6), 717-731. <https://doi.org/10.1177/0886260506287312>
- Meydan, H. & Şeşen, H. (2011). *Yapısal eşitlik modellemesi AMOS uygulamaları*. Detay Yayıncılık.
- Nabors, E. L. & Jasinski, J. L. (2009). Intimate partner violence perpetration among college students: The role of gender role and gendered violence attitudes. *Feminist Criminology*, 4, 57-82. <https://doi.org/10.1177/1557085108325235>
- Nunnally, J. C., & Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric Theory* (3rd ed.). McGraw-Hill.
- Orcan, F. (2018). Açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi: İlk hangisi kullanılmalı?. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 9(4), 414-421. <https://doi.org/10.21031/epod.394323>
- Özkalp, E. & Kirel, Ç. (2013). *Örgütsel davranış* (6. baskı). Ekin Yayınevi.
- Polat, S., Aktaş, B., Bakan, A. B., Baş, E. & Pasinlioğlu, T. (2021). Males' attitudes towards violence against women and the affecting factors. *Perspectives In Psychiatric Care*, 57(2), 883-890. <https://doi.org/10.1111/ppc.12631>
- Polit, D. F. & Beck, C. T. (2006). The content validity index: Are you sure you know what's being reported? Critique and recommendations. *Research in Nursing & Health*, 29(5), 489-497. <https://doi.org/10.1002/nur.20147>
- Revilla, M. A., Saris, W. E. & Krosnick, J. A. (2014). Choosing the number of categories in agree-disagree scales. *Sociological Methods & Research*, 43(1), 73-97. <https://doi.org/10.1177/0049124113509605>

- Schermelleh-Engel, K. & Moosbrugger, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research Online*, 8(2), 23-74. <https://doi.org/10.23668/psycharchives.12784>
- Schumacker, R. E. & Lomax, R. G. (2016). *A Beginner's Guide to Structural Equation Modeling* (4th ed.). Routledge.
- Stickley, A., Kislitsyna, O., Timofeeva, I. & Vågerö, D. (2008). Attitudes toward intimate partner violence against women in Moscow, Russia. *Journal of Family Violence*, 23, 447-456. <https://doi.org/10.1007/s10896-008-9170-y>
- Strauss, M. E. & Smith, G. T. (2009). Construct validity: Advances in theory and methodology. *Annual Review of Clinical Psychology*, 5, 1-25. <https://doi.org/10.1146/annurev.clinpsy.032408.153639>
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik*. (1. baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Trochim, W. M. & Donnelly, J.P. (2006). *The research methods knowledge base*. 3rd Edition, Atomic Dog, Cincinnati, OH.
- Wang, J. & Wang, X. (2012). *Structural equation modeling: Applications using Mplus*. Chichester: John Wiley & Sons. <http://dx.doi.org/10.1002/9781118356258>
- WHO (Dünya Sağlık Örgütü) (2002). World report on violence and health, Geneva <https://www.who.int/publications/i/item/9241545615>
- Yazıcı, H. G., Batmaz, M. & Okten, C. (2022). Awareness of and attitudes towards domestic violence in Turkish society. *Galician Medical Journal*, 29(3), E202234, 1-8. <https://doi.org/10.21802/gmj.2022.3.4>

EKLER

Ek-1. SİSİVET Şiddet Tutum Ölçeği

	SİSİVET Şiddet Tutum Ölçeği	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	İnsanları kontrol altında tutabilmek için baskı kurmak gerekebilir.					
2	Korkutma ve tehdit, düzeni sağlamak için önemli araçlardır.					
3	Disiplini sağlamak için otorite bazen şiddet kullanmalıdır.					
4	Disiplini sağlamak için bazen fiziksel güç kullanmak gerekir.					
5	Karşımdakini sindirmek için sert davranabilirim.					
6	Baskı altındayken şiddete başvurabilirim.					
7	Öfkelendiğimde karşımdakine hakaret edebilirim.					
8	Zorbalık görüyorsam aynı şekilde karşılık verebilirim.					
9	Sırf milliyetinden dolayı birisine sert davranabilirim.					
10	Farklı inançtaki insanları yok sayabilirim.					
11	İnançlarından ötürü birisini hor görebilirim.					
12	Düşüncelerime aykırı olan kişilere baskı kurabilirim.					
13	Cinsel saldırılar bazen de mağdurların hatalarından kaynaklıdır.					
14	Cinsel taciz çoğu zaman yanlış anlaşılmadan ibarettir.					
15	Toplumda cinsel şiddete karşı gösterilen hassasiyet abartılıdır.					
16	Cinsel saldırıya uğrayan kişi de olayın sorumluluğunu almalıdır.					